

УДК 316.422.44

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Грузіна І.А., к.е.н., доцент, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — у статті розглянуто сутність інформаційних технологій управління, проаналізовано найрозповсюдженіші їх види, виявлено недоліки та основні переваги застосування для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова — інформатизація, інформаційні технології, підприємство, управління.

Інформатизація, трансформуючи рушійні сили суспільства з метою його переорієнтації на виробництво послуг й інформаційного продукту, виступає передумовою зміни підходів до виробництва, модернізації життєвого устрою, загальноновизнаної системи цінностей. Зростає цінність вільного часу, активно відтворюється і споживається інтелект, підвищується попит на знання, здібності до творчої праці, що збільшує частку розумової праці. Активізація цих процесів призводить до зміни матеріально-технологічної бази суспільства, особливого значення набувають управлінсько-аналітичні інформаційні системи на базі комп'ютерної техніки і комп'ютерних мереж, інформаційної технології, телекомунікаційного зв'язку.

Питанням застосування інформаційних технологій (ІТ) в управлінському процесі присвячено безліч наукових праць [1 – 5], однак, деякі з них й дотепер залишаються дискусійними.

Метою статті є дослідження переваг застосування ІТ в управлінському процесі підприємств.

Метою ІТ управління є задоволення інформаційних потреб робітників підприємства, залучених до процесу прийняття рішень на будь-якому рівні управління. ІТ управління є ефективними у процесі задоволення схожих

інформаційних потреб працівників різноманітних підрозділів та рівнів управління. Вироблена інформація у вигляді регулярних або спеціальних управлінських звітів містить відомості про минуле, сьогодення або ймовірне майбутнє підприємства. На рівні управлінського контролю інформація подається в агрегованому вигляді з метою відслідковування тенденцій зміни даних, виявлення причин відхилень від планових показників, аналізу можливих рішень і дій.

Як свідчить практика [1, 4], ІТ управління використовуються для створення різноманітних видів звітів. Регулярні звіти мають відповідати графіку, що визначає час їхнього створення. Спеціальні звіти мають епізодичний характер й створюються у відповідь на вимогу керівника, або у разі настання форс мажорних подій. Регулярні і спеціальні звіти можуть подаватися у формі підсумкових, порівняльних або надзвичайних звітів.

Ефективним є використання звітів для підтримки управління по відхиленням, що визначає головним змістом одержуваних фахівцем даних виявлені відхилення стану господарської діяльності підприємства від певних стандартів [3]. У цьому випадку мають бути дотримані вимоги до звітів: необхідність їхнього створення настає у разі фіксації відхилення; відомості звіту мають бути впорядковані відповідно до значення критичного для даного відхилення показника; усі наявні відхилення мають бути відображені разом для виявлення існуючого зв'язку; звіт має містити кількісну оцінку відхилення.

Щодо основних компонентів ІТ управління, то вхідна інформація має надходити із систем операційного рівня, вихідна – формуватися у вигляді управлінських звітів у зручній для ухвалення рішень формі. Зміст бази даних, що накопичуються на основі оцінки проведених операцій підприємства

або отримуються із планів, стандартів, бюджетів та нормативних документів, що визначають необхідний стан об'єкта управління, за допомогою відповідного програмного забезпечення перетворюється в періодичні і спеціальні звіти для фахівців, залучених до процесу прийняття рішень на підприємстві.

Поява ІТ автоматизації офісу обумовлена поширенням процесу автоматизації виробництва на офіс з метою автоматизації рутинної секретарської роботи. У період розвитку засобів комунікацій фахівці та управлінці побачили в автоматизації офісних технологій можливість підвищити продуктивність своєї праці. Вони не змінювали існуючу систему комунікацій персоналу, а ефективно її доповнювали. За умови сумісного використання ці системи вирішували проблеми забезпечення управлінців якісною інформацією, раціональної автоматизації управлінської праці, встановлення ефективного внутрішнього зв'язку персоналу та його комунікації із зовнішнім середовищем. Тому технології автоматизованого офісу поступово приваблювали більшу кількість менеджерів усіх рівнів управління підприємством.

Серед основних компонентів ІТ автоматизованого офісу перше місце відведене базі даних, що концентрує дані про господарчу систему підприємства та інформацію із зовнішнього середовища. Інформація з бази даних може успішно використовуватися в некомп'ютерних технологічних засобах для передачі, тиражування або зберігання.

ІТ підтримки прийняття управлінських рішень своєю появою зобов'язані зусиллям американських вчених у 70-х –80-х р.р., чому сприяли поширення персональних комп'ютерів, стандартних пакетів прикладних програм, успіхи у створенні систем штучного інтелекту. Головною особливістю даного виду ІТ є новий метод організації взаємодії людини і комп'ютера. Досягнення основної мети ІТ підтримки прийняття рішень відбувається в результаті ітераційного процесу за участю системи підтримки прийняття управлінських рішень в ролі обчислювальної ланки й об'єкта управління та управлінської ланки, тобто людини, яка визначає вхідні дані, оцінює результат обчис-

лень на комп'ютері та може у будь-який момент закінчити ітераційний процес. Отже, мова йде про здатність інформаційної системи спільно з користувачем створювати нову інформацію для прийняття рішень.

Досліджуючи особливості ІТ підтримки прийняття управлінських рішень [5], можна сказати, що, по-перше, вони орієнтовані на вирішення, переважно, неструктурованих завдань; по-друге, вони успішно використовують традиційні методи доступу й обробки даних з можливостями математичних моделей та методів вирішення завдань на їх основі; по-третє, вони надають можливість вирішення завдань непрофесійному користувачеві комп'ютера; по-четверте, їхня висока адаптивність дозволяє швидко пристосовуватися до особливостей технічного й програмного забезпечення, вимог користувача.

Використовуючись на будь-якому рівні управління підприємством, ІТ ППУР надають можливість координації співробітників, які приймають рішення як на одному, так і на різних управлінських рівнях. Склад системи підтримки прийняття рішень представлений трьома компонентами: базами даних та моделей й програмною підсистемою, що, у свою чергу, включає системи управління базами даних та моделей, а також інтерфейсом між користувачем та комп'ютером.

Використання ІТ експертних систем надають управлінцям та фахівцям можливість отримання консультації експертів з широкого кола проблем, за якими цими системами накопичені знання. Найбільше розповсюдження отримали експертні системи, засновані на використанні штучного інтелекту. Не кожне підприємство може тримати у своєму штаті експертів або навіть запрошувати їх періодично у разі виникнення певної управлінської проблеми. Вирішення цієї проблеми можливе шляхом використання технології експертних систем, яка передбачає отримання від експерта знань з певної проблематики, завантаження їх у пам'ять комп'ютера та використання у разі необхідності. Тобто експертні системи – це, по суті, комп'ютерні програми, що трансформують досвід експертів у будь-якій галузі знань у форму евристичних правил. Безумовно, ці правила не гаранту-

ють отримання оптимального результату з такою ж впевненістю, як звичайні алгоритми вирішення завдань в межах технології підтримки прийняття рішень, однак у більшості випадків вони дають прийнятні рішення для їх практичного використання. Це пояснює привабливість використання технології експертних систем у якості радних систем.

Також науковці [3, 5] наполягають на існуванні проміжного класу між інформаційними та керуючими технологіями, так званих інформаційно-керуючих систем, основним призначенням яких є надання користувачеві інформації про минулий, теперішній та майбутній стан керованого об'єкта. Подібні системи, окрім стандартних програм збору та обробки інформації, реалізують додаткові програми статистики, прогнозування й моделювання, планування та багато інших.

Нові або сучасні ІТ пов'язують, перш за все, з інформаційним забезпеченням управлінського процесу в режимі реального часу. Вони передбачають обов'язкове застосування комп'ютерів, активну участь користувачів, у тому числі і непрофесіоналів у галузі програмування, в інформаційному процесі, широке використання різноманітних пакетів прикладних програм загального і проблемного призначення, вільний доступ користувачів до віддалених баз даних і програм завдяки обчислювальним мережам ЕОМ.

Деякі науковці [1, 5] у складі нових ІТ виділяють забезпечуючі та функціональні. Перші є технологіями обробки інформації, які можуть ефективно використовуватися у якості інструментарію у різних областях для вирішення різноманітних завдань, іноді їх класифікують щодо типів задач, на вирішення яких вони орієнтовані. Функціональні ІТ є модифікацією забезпечуючих ІТ, за якими реалізується будь-яка з предметних технологій.

Отже, існуючі ІТ призначені для підтримки тих цілей, які ставлять перед собою люди у процесі організації своєї діяльності, будь то ефективно завершення роботи або завдання, скорочення або видалення дублювання дій,

забезпечення стабільності або оперативності діяльності. Їхнє використання підприємством забезпечує певні конкурентні переваги завдяки автоматизації операцій в його межах (підтримка операційного контролю, організація управлінського контролю, стратегічне планування) та покращенню якості або поставки кінцевого продукту підприємства. Також ІТ здатні покращити якість продукту через розширення його документальної бази й сервісного обслуговування, використання глобальних комп'ютерних Інтернет-технологій забезпечує сучасним керівникам можливість отримання й ефективного обміну оперативною інформацією, проведення різноманітних, іноді, вкрай необхідних, досліджень, тобто безпосередньо впливають на успішність ринкової діяльності.

Список використаної літератури

1. Винарик Л.С. Информационная экономика: становление, развитие, проблемы / Л.С. Винарик, А.Н. Щедрин, Н.Ф. Васильева. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2002. – 311 с.
2. Глівенко С.В. Інформаційні системи в менеджменті: навчальний посібник / С.В. Глівенко, Є.В.Лапін, О.О.Павленко та ін.. – Суми: Університетська книга, 2003. – 352 с.
3. Іванова І.В. Професіоналізація менеджменту: монографія / І.В. Іванова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 695 с.
4. Пушкарь А.И. Стратегическое управление развитием электронного бизнеса и информационных ресурсов предприятия (модели, стратегии, механизмы): научное издание / А.И. Пушкарь, Е.Н. Грабовский, Е.В. Пономаренко. – Х.: Изд. ХНЭУ, 2005. – 480 с.
5. Сібілев К.С. Розробка методологічних засад управління інформаційними ресурсами підприємства / К.С.Сібілев // Стратегії розвитку України в глобальному середовищі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Сімферополь: КІБ, 2007. – С. 94-96.

Автори

Грузіна Інна Анатоліївна, доцент, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (kafmb2007@gmail.com).

Тези доповіді надійшли 02 лютого 2018 року.

Опубліковано в авторській редакції.